

STÅ STEM! GÅ!

- HVORDAN FÅR VI ET BEDRE
LÆRINGSMILJØ?

DA OMKRÆFT

Indhold

En bevægelsesøvelse hvor eleverne får mulighed for aktivt og på gulvet at udtrykke holdninger, fremsætte forslag og ideer, tilkendegive tvivl og indtage flere standpunkter i forhold til, hvordan klassen i fællesskab kan skabe et godt læringsmiljø. Øvelsen kan involvere alle i klassen og kan udføres med både store og små grupper.

Formål

At eleverne arbejder med at nå til enighed om nogle værdier for et godt læringsmiljø i deres klasse og gennem en demokratisk proces får styrket deres kompetencer i at se en sag fra flere vinkler uden at behøve at låse sig fast på kun ét standpunkt. Et andet formål er at få elever, som sædvanligvis ikke udtaler sig verbalt, til også at tilkendegive, hvor de står, dvs. at give "stemme" til dem, som normalt ikke siger så meget.

Fag

Samfundsfag, dansk, historie, geografi mfl.

Øvelsen kan i princippet bruges i alle fag, hvor der er plads til og mulighed for at udvikle ideer, tilkendegive synspunkter og drøfte spørgsmål og problemstillinger, som ikke har et bestemt facit, men har flere og åbne svarmuligheder.

Tidsforbrug

$\frac{3}{4}$ -1 lektion eller mere, afhængigt af hvor længe der er engagement, opfindsomhed og energi i elevgruppen.

Materialer

Gulvplads, så det er muligt både at stå i en cirkel og flytte sig rundt i forhold til hinanden.

Beskrivelse

1. Start processen

Start processen med at alle står i en cirkel. Indled med at fortælle, at I skal afprøve en anderledes samtalemetode, der omhandler, hvordan eleverne får et (endnu) bedre læringsmiljø i klassen. Det foreslås, at eleverne arbejder med følgende:

- Hvordan får vi vores klasse til at blive et godt sted at være for alle?

Gør eleverne opmærksomme på, at der findes mange svar, og at processen kan lede ud i, at klassen opstiller et værdigrundlag for deres klassefællesskab.

2. Forklar fremgangsmåden

Forklar fremgangsmåden for eleverne. Hvem som helst kan starte ved at træde et skridt frem, bryde cirklen og komme med et klart udsagn (synspunkt, ide eller forslag). Andre elever tilkendegiver deres enighed med dette udsagn ved at gå hen og stille sig ved siden af den elev, som har talt, eller deres uenighed ved at blive stående eller gå lidt væk. Herefter er der mulighed for, at en anden elev siger, hvad hun eller han mener.

Efterhånden som flere elever står frem og fremsætter synspunkter, går eller "sjokker" andre hen og stiller sig sammen med dem, de er enige med. Når de gør det, kan de eventuelt tilføje deres egen nuance, eller give deres version af synspunktet. Hvis man ikke er enig i nogle af de fremførte udsagn eller holdninger, kan man finde sit eget sted i lokalet og herfra fremføre sit eget synspunkt. Igen kan folk tilkendegive deres støtte ved at gå over og stille sig ved eller i nærheden af senest udtalte position.

Understreg, at en af fordelene ved denne øvelse eller samtalemetode er, at man kan skifte standpunkt. Man kan sige én ting og stå i den ene side af lokalet, hvorefter man kan komme på andre tanker eller i tvivl og komme med et fuldstændig modsat udsagn og stå i den modsatte side eller man kan udtrykke opbakning til flere udsagn eller værdier.

Ethvert udsagn står for sig selv i rummet; det eksisterer, uanset om man støtter det eller ej, så man kan bevæge sig frem og tilbage, så ofte man har lyst til. Dette er en håndgribelig måde, hvorpå man kan opleve sine synspunkter som omskiftelige eller flydende.

Jo mere omskiftelighed, jo mere er man i stand til at få øje på alle de forskellige synspunkter, der findes i klassen/gruppen.

Bed eleverne om at bevæge sig frit fra en position til en anden.

Bed dem om at *undlade* at bruge ledende spørgsmål eller "som om" udsagn.

Man kan eventuelt forklare eleverne, hvordan man kan "snyde" eller gemme sig. Hvis man ønsker at forblive tavs, er det en idé at hægte sig på en gruppe og gå rundt med den, for hvis man står stille, kan man blive spurgt om, hvad man mener. Hvis man altså ikke ønsker at blive spurgt, er det bedst at flytte sig ofte!

Start processen.

3. Om processen

Læreren bør være opmærksom på følgende:

- Nogle elever kan være usikre eller kan glemme at flytte sig. Påmind dem på en opmuntrende måde, ikke insisterende og krævende.
- Stop øvelsen, når der ikke er flere nye udsagn.
- Det kan ske, at det ikke mere er nødvendigt at flytte sig rundt: - Hvis der er en forandring i energien og eleverne er meget engagerede og tilbøjelige til at fortsætte samtalen stående.
- Hvis samtalen flyder, og alle forekommer at være involveret, er det måske ikke nødvendigt at fortsætte med at flytte sig rundt.
- Vær opmærksom på, hvis der kommer kant/skarphed i samtalen, samt skift i energi.
- Hvis skarphed i samtalen fortsætter, og eleverne kredser om en problemstilling, kan det betyde, at der er en klar polaritet af to modsatte synspunkter, eller en konflikt som skal løses på anden vis

Hvis øvelsen i forhold til nogle udsagn eller værdier munder ud i polaritet af to modsatte synspunkter A og B, kan man evt. bede eleverne om, parvis eller i grupper, at finde alle de argumenter, de kan for synspunkt A og alle de argumenter de kan komme i tanker om for synspunkt B og præsentere dem i klassen, inden man evt. går videre til en egentlig afstemning eller beslutning. Bed eleverne om at "tænke parallelt", så det er hele klassens opgave at finde på argumenter fra begge sider, så de ikke deler sig i to og diskuterer på hver sin side af en værdi.

- Efter opsamling og refleksion kan øvelsen munde ud i, at klassen nedskriver et fælles værdigrundlag for et godt læringsmiljø – et såkaldt "Klassens værdigrundlag" med udgangspunkt i processen omkring spørgsmålet Hvordan får vi vores klasse til at blive et godt sted at være for alle?

Nogle af de værdier eller udsagn, som eleverne kan komme frem til, er fx: Konstruktiv kom-

unikation; tolerance; lytte til hinanden; ikke være fordomsfuld; være rummelig i forhold til forskelligheder; deltage aktivt; grine sammen men ikke af hinanden; ikke forstyrre mere end nødvendigt når man skal ud på toilettet; ikke tale med sidemanden når andre snakker i fællesskabet; slukke mobiltelefonerne; hjælpe hinanden med formuleringer og sprog; samt at tale langsomt og tydeligt så alle har en chance for at lytte med.

Refleksion og opsamling

Afrund øvelsen med at spørge eleverne om, hvilke udsagn eller værdier de husker og skriv dem op på tavlen (medmindre læreren eller en hurtigt skrivende elev allerede har noteret udsagnene undervejs i processen).

- Bed eleverne om at tænke over, hvilke(t) udsagn der gjorde et særligt indtryk på dem, og hvad de blev opmærksomme på?
- Hvilken form for indsigt bragte øvelsen, og hvordan kan klassen arbejde videre med denne indsigt?
- Hvilke nye tiltag eller nyskabelser, mål eller aktiviteter kan der komme ud af det, de har erkendt/lært?
- Hvad kan den enkelte og fællesskabet gøre for at realisere dette mål?
- Hvordan kan eleverne holde læreren ansvarlig for et godt læringsmiljø og omvendt?
- Hvordan gør vi vores timer i faget (fx dansk) mere spændende?

Øvelsen kan afsluttes med, at klassen nedskriver et fælles værdigrundlag – et såkaldt klassens værdigrundlag - for et godt læringsmiljø, som efterfølgende kan hænges op i klassen og evt. tages frem eller refereres til eller endda revideres ved senere lejligheder.

Øvelsen kan evt. bruges i forbindelse med eller forlængelse af arbejdet med andre aktiviteter i dette materiale; fx øvelsen [Fællesskab og forhandling](#). Udover at bruges til samtale om forhold i klasse- eller skolefællesskabet, kan øvelsen også anvendes til at arbejde med problemstillinger og konflikter i samfundet, til værdispørgsmål inden for især humanistiske områder, men også til idéudvikling inden for naturfaglige emner, praktiske fag og videnskabelige spørgsmål, hvor der er brug for nytænkning.

Øvelsen kan også bruges som "icebreaker", tjek ind eller afslutning på dagen eller til evaluering. Den kan også bruges til møder, hvor det typisk er de samme få, der siger noget, eller til møder hvor man gerne vil have en fornemmelse af, hvor alle deltagere, evt. også et stort tavst flertal står i forhold til visse synspunkter..

Supplerende litteratur

Blivklog.dk er en hjemmeside, der henvender sig til undervisere og skolepædagoger, som ønsker inspiration til deres undervisning og indsigt i den nyeste pædagogiske viden. Læs teksten Sammenfatning: Holdepunkter for gode læringsmiljøer for inspiration til opsamlingen.

<http://www.blivklog.dk/page9269.aspx?searchString=læringsmiljø>

Jacobsen, Bo, Irene Christiansen & Christina Sand Jespersens Mød eleven – lærerens vej til demokrati i klassen kan også læses for en indføring i, hvordan man skaber et demokratisk læringsrum i klassen, som understøtter medborgerskabslæring. Den tager fat i grundlæggende pædagogiske opgaver og udfordringer af socialpsykologisk karakter og giver bud på, hvordan man som lærer kan gribe disse an. Kan bruges til refleksion og som oplæg til diskussion i lærerteamet eller med forældre.